

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Єрмак Галина Іванівна, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2002 році Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Правознавство», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» від 10 липня 2026 року № 237 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Вікторії Кулик, доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

Рецензентів – Алли Дмитренко, доктора економічних наук, доцента, професора кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Аліни Глушко, кандидата економічних наук, доцента, провідного наукового співробітника кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

Офіційних опонентів – Валентини Мартиненко, доктора економічних наук, професора, професора кафедри публічних фінансів Державного податкового університету,
Ярослава Жаліла, доктора економічних наук, старшого наукового співробітника, заступника директора – керівника центру економічних і соціальних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень,

на засіданні «14» вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Галині Єрмак на підставі публічного захисту дисертації «Державна політика формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні» за спеціальністю 051 Економіка.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Міністерство освіти і науки України, м. Полтава.

Науковий керівник Захарій Варналій, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). Дисертація має чітку логічну структуру, містить завершені наукові результати, характеризується належним рівнем обґрунтованості положень, послідовністю викладу матеріалу та відповідністю встановленим вимогам до дисертаційних робіт.

Здобувачка має 17 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у науковому виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази даних Scopus, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 12 тез доповідей у матеріалах міжнародних наукових та науково-практичних конференцій:

1. Horal L., Onyshchenko S., Korniyenko A., Dub S., Yermak H., Hryniv P. Ways in Which TQM, SCM Methods, and Operational Prowess Affect Company Performance. *Studies in Systems, Decision and Control*. 2024. No. 515. P. 405–413.

2. Онищенко С., Ківшик О., Єрмак Г. Деретуляція підприємницької діяльності як базис підтримки та відновлення національної економіки України. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2022. № 4. С. 124–132.

3. Єрмак Г.І. Регуляторні процеси формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу: концептуальні засади. *Сталий розвиток економіки*. 2026. № 2 (59). С. 815–821.

4. Єрмак Г.І. Архітектоніка державної політики формування системи економічної безпеки бізнесу в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2026. № 4 (341). С.7–14.

5. Єрмак Г.І. Економічна безпека бізнесу в Україні в умовах глобальних викликів та загроз. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 23.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження.

Мартиненко Валентина Віталіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічних фінансів Державного податкового університету надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підпункті 1.1 дисертаційної роботи авторкою уточнено сутнісну характеристику регуляторних процесів формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу (с. 26-30) та запропоновано розглядати їх як «системно організовану сукупність механізмів, інструментів і процедур, спрямованих на упорядкування економічної діяльності суб'єктів господарювання, запобігання деструктивним впливам та створення сприятливих умов для сталого розвитку». Позитивно оцінюючи такий підхід, варто зазначити, що в роботі доцільно було б більш чітко розмежувати зміст понять «регуляторні процеси», «державна регуляторна політика», «державне регулювання», «державна політика». Концептуальна близькість цих дефініцій ускладнює виокремлення специфічних ознак кожної категорії, тому додаткова термінологічна конкретизація сприяла б посиленню теоретичної чіткості дослідження.

2. Представлена у підпункті 1.2 динаміка кількості релокацій бізнесу у 2021–2025 рр. (с. 58, рис. 1.6) є важливою для характеристики просторової адаптації підприємницького сектору в умовах нестабільності, однак потребує додаткового методичного та змістового роз'яснення. Насамперед, з огляду на те, що найвище значення показника зафіксовано у 2021 році, тобто до початку повномасштабного воєнного вторгнення, доцільно було б конкретизувати зміст категорії «релокація бізнесу» в межах наведеного аналізу: чи йдеться про вимушене переміщення підприємств, зумовлене безпековими ризиками, чи про ширше явище зміни місцезнаходження суб'єктів господарювання незалежно від причин такого переміщення. Більш чітке розкриття джерела даних, методики формування показника, критеріїв обліку релокацій та причин такої динаміки дозволило б посилити доказовість аналітичних висновків, пов'язаних із впливом воєнних чинників на економічну безпеку бізнесу.

3. Попри ґрунтовність проведеної комплексної діагностики безпекового середовища функціонування бізнесу в Україні (п.п. 2.1, с. 82-105) з

урахуванням воєнних, інституційних, фінансово-економічних, логістичних, цифрових і глобалізаційних чинників, варто зауважити, що окремі з них мають різну природу, масштаб впливу та часовий горизонт прояву. У зв'язку з цим доцільним було б більш чітко розмежувати короткострокові шоківі загрози, пов'язані безпосередньо з воєнними діями, та довгострокові структурні ризики, зумовлені інституційною вразливістю, ресурсними обмеженнями й трансформацією міжнародного економічного середовища.

4. Позитивної оцінки заслуговує висновок авторки про необхідність інституційної модернізації, посилення координаційної ролі держави та розвитку партнерської взаємодії між владою, бізнесом і громадянським суспільством (с. 143). Водночас у роботі варто було б більш чітко конкретизувати інституційні механізми такої координації, зокрема розподіл функцій між центральними органами виконавчої влади, регіональними інституціями, бізнес-об'єднаннями та суб'єктами підприємництва.

5. У підпункті 3.1 дисертаційної роботи (с. 149-159) авторкою здійснено змістовне узагальнення зарубіжних підходів до забезпечення економічної безпеки бізнесу та визначено інструменти, потенційно придатні для адаптації в Україні. Разом із тим, визнаючи наукову й прикладну цінність проведеного порівняльного аналізу, слід зазначити, що методичні засади відбору країн, досвід яких покладено в основу дослідження, потребують додаткового обґрунтування.

Жаліло Ярослав Анатолійович, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора – керівник центру економічних і соціальних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень надав позитивний відгук та висловив такі зауваження:

1. В ході дослідження авторка неодноразово звертається до поняття стійкості, нерідко фактично ототожнюючи поняття безпеки та стійкості (напр., у параграфі 1.2). Між тим методологічно важливо було би розмежувати ці два поняття та визначити економічну безпеку бізнесу в категоріях науки про економічну безпеку. Наразі визначення на с. 28 можна радше віднести до поняття стійкості.

2. Одним з ключових методологічних питань є діалектика співвідношення економічної безпеки держави та економічної безпеки бізнесу. У параграфі 1.2

(с. 41–44) авторка обґрунтовує роль державної політики як інституційної основи економічного відтворення та забезпечення стійкості бізнесу. Разом із тим, у роботі переважно акцентовано увагу на функціональній ролі держави у мінімізації загроз і підтриманні адаптивності підприємницького сектору, тоді як питання потенційних ризиків внаслідок надмірного державного втручання, суперечності цілей макро- та мікрорівнів (коли держава складає загрозу для бізнесу) детально не розглянуто. Врахування цього аспекту дозволило б більш збалансовано представити межі державного впливу на економічну безпеку бізнесу.

3. У підрозділі 1.3 (рис. 1.7, с. 65) авторкою розроблено концептуальну модель архітекtonіки державної політики формування економічної безпеки бізнесу, що поєднує системний, інституційний та безпекоорієнтований підходи. Водночас підвищенню прикладної цінності запропонованої моделі сприяла б конкретизація практичних механізмів координації між національним, регіональним і галузевим рівнями управління, зокрема щодо розподілу повноважень, відповідальності, інформаційної взаємодії тощо.

4. Значний простір для теоретико-методологічного осмислення містить суб'єкт-об'єктна природа бізнесу в архітекtonіці економічної системи. Авторка неодноразово наголошує на взаємозв'язності макро-, мезо- та мікрорівнів забезпечення економічної безпеки бізнесу. Проте доцільно досягнути чіткішої авторської позиції щодо того, що є первинним у забезпеченні економічної безпеки бізнесу – створення зовнішніх умов чи набуття бізнесом певних властивостей. У свою чергу, це надало би можливість поглибленого структурування інструментарію державної політики з виділенням тих інструментів, які безпосередньо впливають на генезу економічної безпеки бізнесу.

5. У підрозділі 3.3 (с. 183–190) обґрунтовано необхідність формування диференційованого підходу до дерегуляції бізнес-середовища. Водночас потребує додаткового дослідження питання балансу між дерегуляцією та збереженням належного рівня державного контролю у стратегічно важливих сферах економіки, функціонування яких безпосередньо впливає на економічну безпеку держави, стійкість критичної інфраструктури та безперервність суспільно значущих процесів. Це дозволило б визначити межі гнучкості регуляторної політики та припустимі рамки дерегуляції.

Дмитренко Алла Василівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» надала позитивну рецензію та відмітила такі дискусійні питання:

1. У першому розділі дисертаційної роботи, присвяченому теоретичним засадам формування державної політики у сфері економічної безпеки бізнесу, доцільно було б глибше розкрити трансформацію характеру та структури загроз під впливом форс-мажорних чинників воєнного періоду. Зокрема, більшої уваги потребує теоретичне осмислення впливу руйнування логістичних ланцюгів і виробничої інфраструктури, енергетичної нестабільності, кадрового дефіциту внаслідок мобілізації та міграційних процесів на стійкість і безперервність діяльності суб'єктів господарювання.

2. Авторкою у п. 1.1 обґрунтовано трирівневу структуру регуляторних процесів. Попри її достатню аргументованість дискусійним залишається питання критеріїв віднесення окремих інструментів державного впливу до тієї чи іншої підсистеми, оскільки низка механізмів, зокрема дерегуляція, цифровізація адміністративних послуг, ризик-орієнтований нагляд або фінансова підтримка бізнесу, мають міжсистемний характер.

3. Позитивно слід оцінити висновок авторки щодо необхідності оновлення інституційних засад державної політики та посилення взаємодії між державними органами, бізнесом і громадянськістю (п.п. 2.3). Разом із тим дисертаційне дослідження виграло б від більш детального опрацювання механізмів відшкодування втрат, що виникають у суб'єктів господарювання під впливом воєнних і кризових чинників.

4. На рисунку 3.3 представлено систему стратегічних пріоритетів державної політики, структуровану за макро-, мезо- та мікрорівнями. Водночас дискусійним видається склад суб'єктів, віднесених до мікрорівня. Доцільно було б уточнити, чи охоплює авторська модель домогосподарства як самостійних економічних агентів

5. У третьому розділі дисертаційної роботи доцільно було б ґрунтовніше розкрити вплив євроінтеграційних вимог на трансформацію системи економічної безпеки українського бізнесу. Зокрема, потребує поглиблення аналіз того, як норми та практики Європейського Союзу у сферах конкурентної

політики, фінансового контролю, корпоративної прозорості та захисту прав інтелектуальної власності змінюють вимоги до внутрішніх механізмів безпеки підприємств.

Глушко Аліна Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» надала позитивну рецензію та зазначила такі зауваження:

1. У підрозділі 1.2 дисертаційної роботи (с. 41–44) авторкою обґрунтовано значення державної політики у забезпеченні економічного відтворення та стійкості підприємницького сектору. Водночас, на нашу думку, доцільно було б глибше окреслити межі допустимого державного впливу на функціонування бізнесу, зокрема з урахуванням ризиків надмірної регуляторної активності, посилення адміністративного навантаження та недостатньої узгодженості дій державних інституцій. Розкриття співвідношення між необхідністю державної підтримки й регулювання, з одного боку, та збереженням економічної самостійності й адаптивності суб'єктів господарювання – з іншого, посилило б теоретичну завершеність авторського підходу до формування державної політики у сфері економічної безпеки бізнесу.

2. Науковий інтерес становить запропонований у підрозділі 2.2 (с. 112–125) методичний підхід до інтегрального оцінювання впливу державної політики на систему забезпечення економічної безпеки бізнесу, який поєднує інституційно-економічний блок та блок бізнес-активності і ділових очікувань. Водночас дискусійним залишається питання вагомості окремих індикаторів у структурі інтегрального індексу, оскільки показники якості врядування, корупційних ризиків, інноваційної спроможності, логістичної ефективності та ділових очікувань мають різну чутливість до змін державної політики.

3. У підрозділі 3.1 дисертаційної роботи (с. 149–159) авторкою здійснено ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду забезпечення економічної безпеки бізнесу та визначено релевантні інструменти його імплементації в Україні. Позитивно оцінюючи широту охоплення зарубіжних практик, варто зазначити, що в роботі доцільно було б більш чітко обґрунтувати критерії відбору країн для порівняльного аналізу. Зокрема, Німеччина, Польща, Естонія, Фінляндія, Ізраїль, Франція, Велика Британія та США мають різні інституційні моделі,

масштаби економіки, фінансові можливості та безпекові умови, тому додаткова аргументація доцільності врахування їх досвіду для України посилила б релевантність висновків.

4. У роботі слушно наголошено на необхідності адаптації міжнародного досвіду до умов воєнних ризиків, регіональних диспропорцій, ресурсних обмежень і пріоритетів повоєнного відновлення. Разом із тим дискусійним залишається питання послідовності впровадження запропонованих інструментів у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі. Більш чітке ранжування заходів за часовими горизонтами реалізації дозволило б посилити практичну орієнтованість авторських пропозицій.

5. Заслугує на увагу запропонований у підрозділі 3.1 (с. 157–159) підхід до імплементації міжнародного досвіду з урахуванням розміру суб'єктів господарювання та специфіки їх безпекових потреб. Водночас дискусійним залишається питання практичного розмежування інструментів підтримки малого, середнього та великого бізнесу, оскільки в умовах воєнної економіки значна частина загроз має наскрізний характер і одночасно впливає на різні групи підприємств.

Кулик Вікторія Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», висловила такі зауваження:

1. Потребує додаткової аргументації авторська позиція щодо співвідношення зовнішніх і внутрішніх детермінант економічної безпеки бізнесу. Здобувачкою значна увага приділена формуванню державою сприятливих інституційних, регуляторних та економічних умов функціонування підприємницького сектору. Водночас доцільно було б чіткіше визначити, якою мірою рівень економічної безпеки бізнесу є результатом державного впливу, а якою – залежить від внутрішньої спроможності самих суб'єктів господарювання до адаптації, диверсифікації ризиків, формування резервів та забезпечення безперервності діяльності.

2. Дисертантці варто було б додатково обґрунтувати встановлення порогових значень інтегрального індексу, які використовуються для інтерпретації результативності державної політики у сфері економічної безпеки бізнесу.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертація Єрмак Галини Іванівни на тему: «Державна політика формування системи забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її авторка, Єрмак Галина Іванівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Результати відкритого голосування:

«За» 12 з 16 членів ради;

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Єрмак Галині Іванівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради
д.е.н., професор

Вікторія КУЛИК

Проректор з наукової роботи
д.т.н., професор

Олена СТЕПОВА